

Nuuk, 24. marts 2015

UPA2015/131

Akuunerulersitsinissaq pillugu Naalackersuisut nalunaarusiamik saqqummiussinissamut Inatsisartunit suliakkerneqarnissaannik aalajangiinissamut siunnersuut. Nalunaarusiami ersersinneqassaaq inatsisartut oqaatsit pillugit inatsisaanni § 5, imm. 1 naapertorlugu kalaallisut oqaatsinik ilinniarnissamut pisinnaatitaaffik qanoq sunniuteqarnerseq, sunniutaalu naammaginartutut isigineqarsinnaanersaq. Taamaangippat sunniutaasup amigaataanerani naammaginanginneraniluunniit aporfiit suunersut paasissutissiissutigineqarnissaat kissaatigineqarpoq. Nalunaarusiami oqaatsinik ilinniarnissamut pisinnaatitaaffiup inatsimmi § 5, imm. 2 tunngavigalugu nalunaarusiuunneqarnissaa tamatumalu qanoq pinissaa inassutigineqassaaq. Peqatigitillugulu nunatsinni inuiaqatigiinnut, kulturimut, ileqqunut, peqatigeeriaatsinut naleqartitanullu tunngatillugu assigisaanik malittarisassaqartoqarnissaanik pisariaqartitsisoqarnerseq nalunaarusiami naliliisoqassaaq.

(Inatsisartunut Ilaasortaq Juliane Henningsen, Inuit Ataqtigiit)

Siullermeerneqarnera

Akuunerulersitsinissamik qulequtaqarluni inatsisartuni oqallittareernikuuvugut, aamma Naalackersuisuusimasut 2006-imi siunnersuutaat Inatsisartuni akuerivarput. Tamannalu massakut ulluinnarni qanoq kinguneqarnerseq ajoraluartumik ilisimaneqarpallaarunangilaq.

Taamaattorli tunngaviusariaqarpoq pimoorullugu ilisimaneqarnissaa kikkunnut tunngatinneqassanersaq – tassalu nunatta avataaneersunik akuunerulersitsinissaq. Nunatta inuisa 56.000-it missaaniittuni taakku 7.000-it missaat nunatta avataaniit nunasisuupput/nunasigallartuupput, taakkunanngalu inuit 1.000-it missaat danskiunatik (naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaatai malillugit).

Ukunungali danskiunerusunut uteqqilaarutta, aamma qanittukut ilisimalikkat ilagaat qangali atorfilittaq tikittartoq agguaqatigiisillugu qaammatini 18-imi maaniittarnikoq massakut tusakkat tutsuiginartut uppersarparaat qaammatit agguaqatigiisillugit 18-imiit massakut 13-iinnangorsimasut. Taakkunannga 6.000-it missaaneersuni taakku atorfilittat taama sivikitsigisumik maaniittarpat? Taamami aperisariaqarpugut imminut akilersinnaasumik akuunerulersitsiniarniarutta.

Sivisunerusumik maaniinniarlutik nunasigallartut danskit, taakku ilimagaara 2.000-it missaaniissasut, taakkuuppullu ukiut marluk pingasut sinnerlugit maaniissimasut.

Imminut assersuutissaguma Island-ermiut akuunerulersitsinissamik politikkiat nalugaluarlugu oqaasii ilinniarnikuuakka soorlu aamma tuloorsit oqaasii massakut ilinnialeqqinnikuullugit, nammineq piumassusinnik. Soorlu aamma tuloorsinik arlalinnik qanimut ikinnguteqarpunga ajornangittuaqqamik oqaatsitsinnik atuisinnaasunik, taamallu ilanngussaqaarninnut tunngavioorpiarpoq inuup nammineq piumassusaata pingaaruteqarluinnarnera aammalu ataqqinnissutsimik takutitsineq annertoq.

Tassani ima Partii Naleqqamiit oqaniarpugut – kinaluunniit inuiattut kinaassutsitsinnik ataqqinnilluni maaniittoq piumassutsimillu timitalimmik takutitsisoq ukiut marluk pingasut qaangiukkaangata piorsarsimassutsitsinnik oqaatsitsinnillu ilikkartarpoq, tassalu inatsiseqartariaqannginnermik taamaattorli ataqqinninnermik tunngavilik.

Uannut assersuutitut aallaavigeqqissaguma, ima oqartarpunga, nunamut allamut nuukkaluaruma taassumallu nunap nuuffigisama oqaasii ukiut marluk pingasut iluanni oqalussinnaalersimangikkukkit taava ataqqinninnermik annertuumik takutitsissallunga, taamalu imminut piumaffigisinnaaguma aamma allat taamatut piumaffiginissaat ajornangilaq.

2009-mi Namminersorlutik Oqartussat inatsisaat inuiaqatigiit 76%-iisa akuersineratigut atulersinneqarpoq, tassani inuiattut akuerisaavugut aammalu oqaatsigut allanik sanileqaratik pisortatigoortumik oqaasinngorput naak siornatigut danskit oqaasinik inatsisini sanileriillutik inissisimanikuullutik.

Taamatut Partii Naleqqamiit oqaaseqaarnitsinni ajorinngilarput uani siunnersuummi ujartuisoqarnera, taamaattorli Partii Naleqqamiit sakkortuumik ujartorparput uagut kinaassutsitsinnik tassanilu oqaatsitsinnik nunasisunik nunasigallartunillu ataqqinnittoqarnissaa.

Taakkununga nunasisunut ersarissumik piumasaqartariaqalerpugut, taakkuuppummi naleqqussartussat uagut naleqqussarunnaarluta!

Taama oqariarluta akuunerulersitsinissamik iliuusissat tapersersornarmata una immikkoortoq 131 aappassaaneerqannginnermini ataatsimiititaliami sukumiisumik suliarineqarnissaa innersuussutigissavarput.

Per Rosing-Petersen